

Asia: VN/23407/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kuntoutuksen toimialayhdistys (KTAY) ottaa lausunnossaan kantaa esitykseen aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta. Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen esitetyllä tavalla ja aikataulussa ei ole kannatettava. Lakkauttamisella esitetyllä tavalla ja aikataulussa tulisi olemaan negatiivisia vaikutuksia sosiaali- ja terveysalalle ja näin ollen myös kuntoutustoimialalle.

Laadukas ja vaikuttava kuntoutus edellyttää monessa tapauksessa moniammatillista yhteistyötä. Moniammatilliseen työryhmään kuuluu yleensä vähintäänkin terapeutti (esim. fysioterapeutti ja/tai toimintaterapeutti) ja lääkäri. Lisäksi asiantuntijaverkostoon kuuluu asiakkaan tarpeista ja annettavasta palvelusta riippuen esimerkiksi sosiaalityöntekijä, sairaanhoitaja ja/tai psykoterapeutti. Palveluntuottajien haasteet rekrytoida tarvittavia ammattihenkilöitä ovat kasvaneet viime vuosien aikana tasaisesti. Asiakkaiden tarpeiden lisäksi palvelujen järjestäjät asettavat palveluntuottajien henkilöstölle mm. koulutus- ja työkokemusvaatimuksia. Osallistuminen kilpailutuksiin edellyttää palveluntuottajilta tiettyjen henkilöstö- ja osaamisressurssien olemassaolon todentamista.

Terveysalan yksi ominaispiirre on kouluttautuminen alan sisällä. Alalle tullaan esimerkiksi perustutkinnon kautta ja joidenkin työvuosien jälkeen omaa osaamista halutaan kehittää ja/tai hakea uutta suuntaan toimialan sisällä. Esimerkiksi lähihoitaja kouluttautuu sairaanhoitajaksi, fysioterapeutiksi tai toimintaterapeutiksi. Kuntoutuksen ohjaaja, joka on toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen arvioinnin, kuntoutuksen suunnittelun, ohjauksen ja koordinoinnin asiantuntija, on hyvä esimerkki tutkinnosta, missä on painotetusti aikuisopiskelijoita. Myös toimialalla tapahtuvat lainsäädäntömuutokset sekä ylipäätään kehitys (mm. digitalisaatio ja tiedonhallinta, uudet hoitomuodot ja teknologiat, jne.) edellyttävät täydennys- ja lisäkoulutuksia.

Sosiaali- ja terveysalan näkökulmasta on tärkeää tunnistaa myös se, että kyse on vahvasti säännellystä toimialasta, missä työskentely edellyttää tutkintojen suorittamista ja missä kelpoisuus- ja pätevyyssehtojen tulee olla kunnossa. Pätevyityminen tapahtuu pääosin muodollisen koulutuksen kautta. Tutkintojen opiskelu taas sisältää huomattavan määrän työssäoppimista, eikä näiltä jaksoilta makseta opiskelijalle korvausta (tai korkeintaan muodollinen korvaus). Viime vuosina on lisätty henkilöstömitoituksia ja kelpoisuusehtoja tarkentavaa lainsäädäntöä, mikä osaltaan lisää tutkintojen suorittamisen tarvetta.

Tarvitsemme myös jatkossa toimivat edellytykset muunto-, jatko- ja täydennyskoulutukselle. Toteutettavilla toimenpiteillä ei tule heikentää työssäkäyvän väestön mahdollisuutta oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen. Sote-alalla on käynnissä ison kokoluokan muutosprosessi ja tarve tehdä asioita uusilla tavoilla on huomatta. Osaamisvaatimukset kasvavat ja monipuolistuvat. Aikuiskoulutustukea ei tule lakkauttaa ennen kuin on valmisteltu toimivia vaihtoehtoja tukea kouluttautumista.

Sosiaali- ja terveysministeriön syksyllä 2023 asettama työryhmä selvittää keinoja edistää työuran aikaista jatkuvaa oppimista. Työryhmän toimeksianto kestää keväälle 2024. Aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta ei tule päättää ennen kuin STM:n asettama työryhmä on tehnyt esityksensä. Jatkovaa oppimisen kannusteista ja tuista tulee olla selkeät linjaukset ennen aikuiskoulutustuen lakkauttamista. Yhtenä vaihtoehtona lakkauttamisen sijaan on kehittää nykymuotoista aikuiskoulutustukea siten, että selkeimmät ongelmakohdat ja puutteet saadaan ratkaistua. Nyt lausuttavana olevaan esitykseen tulee toteuttaa kattavammat arviot esityksen vaikutuksista julkisen talouden tasapainoon, sote-alan yritysten ja yhteisöjen kasvun edellytyksiin (työvoiman saatavuushaasteet hidastavat tai estävät kasvua) sekä alan osaamis- ja työllisyysvaikutuksiin.

Talvitie Jarno
Kuntoutuksen toimialayhdistys